

Реферат на тему: "Світова література в шпаргалках"

Тематично-літературні

Світова література
в шпаргалках

1. Основні тенденції розвитку світової літератури II половини XIX століття. У цей період відбувається гострий конфлікт між протилежними тенденціями. Загальний художній занепад проявляється вже у творчості письменників-натуралістів. (див. натуралізм). До 60-70 років відноситься виникнення імпресіонізму у Франції, згодом в Німеччині та інших країнах. (див. імпресіонізм). Першими власне декадентськими течіями є символізм, батьківщиною якого була Франція 70-80 рр, і естетизм, що оформився в Англії 90-х. (див. символізм) Естетизм — течія, якій притаманний культ витонченої краси. Його прибічники гуртувалися навколо журналу "Жовта книга" (1894-97), висували гасло "мистецтво заради мистецтва". Метром естетизму був Оскар Уайлд. Естетсько-формалістичне мистецтво, що протиставляло себе реалізму і декларувало свою аполітичність, відображало кризу буржуазного суспільства. Ці течії визначилися до початку XX століття. На їхній основі згодом виникли нові, модерністські. Водночас іншим магістральним напрямом в літературі цього періоду є реалізм. (див. реалізм) Досягнення реалізму були особливо великі через те, що всередині цього напрямку з'являлися нові якості, підіймалися паростки нової літератури.

2. Проблема реалізму світової літератури II половини XIX століття. Критичний реалізм кінця XIX століття вступає в нову смугу свого розвитку, набуває ряд нових рис, що відрізняють його від класичного реалізму середини століття. На межі століть він завойовує провідні позиції в світовому літературному процесі. Письменники-реалісти діють у Франції (Мопассан, Франс, Роллан), Великобританії (Уеллс, Шоу, Голсуорсі), Німеччині (брати Манні, Гауптман), Скандинавських країнах (Ібсен, Андерсен-Ньоксе), США (Марк Твен, Лондон, Драйзер, О. Генрі), а також в інших країнах. Піднесенню реалізму сприяв органічний зв'язок з традиціями національного мистецтва, революційним романтизмом, співзвучним письменникам нової епохи своєю спрямованістю у майбутнє. Різко підсилюється публіцистичний бік реалістичної літератури, з'являється відкрита тенденційність у захисті своїх поглядів. Прийом об'єктивної оповіді, вдосконалений Флобером, поступається прийомові, в якому оцінка явищ, полеміка, дискусія, відкритий вияв позиції письменника є звичайними речами. Широке узагальнення, сміливі гіпотези, звернення до досягнень науки та культури — все це риси нового реалізму. Література збагачується в жанровому відношенні: багато різновидів роману, збагачення тематики і структури новели, підйом драматургії. Відбувається процес оновлення театру, на сцену виходять важливі

соціальні проблеми. Одним з провідних мотивів є викриття буржуазного суспільства. Боротьба за свободу творчої особистості художника. Історико-революційна тема. Увага, яку реалісти приділяють особистості, допомагає їм досягти успіхів у змалюванні характерів, веде до поглиблення психологізму. Багатоманітніше стають зображальні засоби людини в літературі, засоби відкриття її внутрішнього світу.

3. Романтизм і неоромантизм. Неоромантизм — це умовне найменування комплексу різноманітних течій в європейській художній культурі кінця XIX — початку XX століття, що виникли передусім як реакція на позитивізм в ідеології та натуралізм в мистецтві та відродили ряд естетичних принципів романтизму — пафос особистої волі, заперечення повсякденного, культ ірраціонального, потяг до фантастики тощо. Сюди відносять французький символізм, постімпресіонізм, але здебільшого цей термін застосовують до англійської літератури, де найвизначнішим представником його є Редіард Кіплінг. Спорідненість неоромантизму з декадентами проявляється в тому, що він створює штучний світ. Неоромантики тяжіли до жанру пригодницького, авантюрного, "екзотичного" роману, основи якого заклали Майн Рід та Купер. Першим з проповіддю неоромантизму виступив Роберт Льюїс Стівенсон (1850-1894), що протиставляв мистецтво буржуазній дійсності. В пригодницьких романах "Острів скарбів" (1883), "Викрадений" (1886), "Катріона" (1893) тощо він створив захоплюючий світ, якому властиві гуманізм та демократизм. Джозеф Конрад (1857-1924) — послідовник Стівенсона присвячував свої романи морю. Редіард Кіплінг першим запровадив у літературу тип "людини дії" — солдата, чиновника, місіонера, розробляючи колоніальну тематику у незвичному плані.

4. Проблема натуралізму. Натуралізм, що склався у Франції як літературна течія і отримав широке розповсюдження в Європі і Америці в останню третину XIX століття, не був власне декадентською течією. Він заявляв про себе як про метод, що розвиває та поглиблює реалістичне мистецтво, був споріднений з реалізмом, позаяк вимагав від художника уважнішого, детальнішого вивчення тих сторін життя, до відображення яких він звертався, стимулював інтерес до проблем соціальної нерівності, вводив до сфери художнього зображення ряд нових тем. Натуралістичний метод є перехідним, він принципово відрізняється від реалістичного, позаяк пов'язаний з відмовою від типізації, добору та узагальнення матеріалу, з відмовою від проникнення в сутність зображуваних явищ. Натуралізм спирається на філософію та естетику позитивізму. Відмова від широких соціально-психологічних узагальнень, фотографічно точне зображення дійсності, акцентування біологічного принципу спадковості, дією якого натуралісти намагалися пояснити походження соціальної нерівності. Біологізація принижує людину. Спадковий фактор трансформується в образ грізного фатуму — божество символістів, що проявляється в раннього Гауптмана, Гамсуна. Натуралізм поступово вироджується.

Імпресіонізм у літературі. Термін "імпресіонізм" походить від французького слова "impression" — "враження". Виникнувши від початку в живопису, він розвинувся і в літературі, здебільшого в поезії. Мистецтво художників (Е.Мане, О.Ренуар) було не

відступом від реалізму, а його новаторським розвитком. Імпресіоністське мистецтво відкривало можливості для проникнення у внутрішній світ людини, виробило систему принципів його розкриття. Абсолютизація індивідуального, суб'єктивного, такого, що не потребує перевірки з допомогою об'єктивних критеріїв враження як першооснови художнього образу призводить імпресіонізм до відриву від життя.

6. Символізм як творчий метод. Символізм, що отримав широке розповсюдження не тільки у Франції, де виник, а й у Бельгії, Німеччині, має антиреалістичну спрямованість, що проявляється у прагненні підставити на місце образів, що відображають об'єктивну реальність, образи-символи, що виражають неясні відтінки суб'єктивних настроїв (Верлен), таємниче та ірраціональне життя душі або не менш таємничий "спів нескінченності", невмолиму долю (Метерлінк). У своїх естетичних настроях та в художній практиці символісти мають тісний зв'язок з філософським ідеалізмом. Кличуть до зображення потойбічного світу, відмовляючись від зображення світу реального та використовуючи для цього ірраціональні символи. Виникнувши як "крик відчаю", як протест проти ситості буржуазного існування, символізм висунув ряд самотніх та своєрідних талантів.

7. Французька література (основні тенденції розвитку, періодизація).

8. Творчий шлях Мопассана. Народився в Нормандії в 1850 році, шлюб батьків рано розпався, і на формування Гі впливала матір, що розвивала в ньому любов до літератури. Він був відправлений до семінарії, але згодом виключений за вірші і вчився в Руанському коледжі. Творчий шлях починається з віршів у дусі парнаської школи. З 1873 до 1881 року його навчанням керував Флобер. Він намагався створити з Мопассана письменника за власною подобою: змушував його сидіти в архівах, робив вибагливим, прискіпливим у роботі над текстом. У 1880 році опублікована новела "Пишка", що стала відправним пунктом Мопассана як новеліста. За 10 років він створює 16 збірок оповідань, 6 романів (Життя (1883), "Любий друг" (1885), "Монт-Оріоль" (1886), "П'єр і Жан" (1888), "Сильна як смерть" (1889), "Наше серце" (1890)), три книги путювих заміток і безліч газетних і журнальних статей. Був журналістом, вів світське, навіть розпусне життя, брав участь у політичних інтригах, багато мандрував, в тому числі і на яхті під назвою "Любий друг". Вже в середині 80-х нехороша хвороба сильно впливає на його працездатність. Це відбилося на тематиці оповідань "Орля", "Він?", "Хто знає" тощо. "Орля" — щоденникові записи хворої людини, що не може звільнитися від примар, які її переслідують. Помер він у 1893 році психікарні, де провів 2 останні роки після невдалої спроби самогубства. Мопассан, на відміну від Золя і Франса, не створив нових течій або жанрів в літературі, проте виступив із синтезом всього, створеного ними. З класичного реалізму XIX століття, романтичних та натуралістичних елементів він створює власний неповторний стиль, розвивши всі форми новели, що існували до нього. Вперше став давати читачеві пересічні шматки життя персонажів з поглибленою психологією, з фіксацією ледве помітних на поверхні буття людських почуттів, що отримало назву "підтексту".

9. Життя і творчість Золя. Еміль Золя, теоретик натуралістичної школи, народився

2 квітня 1840 року в Парижі в родині інженера. У зв'язку з великими проектами, в яких брав участь батько, Золя проводить дитинство на півдні Франції. У 7 років він втрачає батька, його віддають до пансіону, а згодом до коледжу в Ексі. Там він знаходить друга — Поля Сезанна, згодом великого художника. Не вступивши до університету, він з трудом знаходить роботу і мріє про письменницьку кар'єру. В 1864-1868 роках Золя відмовляється від юнацького захоплення поезією на користь прози. Його перша збірка оповідань — "Казки Нінон", за нею з'являються романи "Сповідь Клода", "Заповіт померлої", "Марсельські таємниці", "Тереза Ракен", "Мадлен Фера", а також багато публікацій в газетах. У цих творах відчутний вплив романтизму, що проявляється в пошуку піднесених героїв, сентиментальному тоні. Після позитивного сприйняття "Терези Ракен" громадськістю Золя задумується про необхідність ширшого і різнобічного вивчення суспільства, про зображення його у різноманітніших аспектах. Задумує серію "Ругон-Маккари", яку створює за період з 1868 до 1893 рік. В 20 романах він створює цілу епоху сучасного життя. В період створення серії він веде активну журналістську діяльність. За цей період він заводить родину, створює теоретичні основи нового напрямку — натуралізму, в нього з'являються послідовники та учні. Золя з'ясовує, що основна суперечність часу — "боротьба праці та капіталу". Після закінчення "Ругон-Маккарів" починається робота над новими циклами: "Три міста", що складається з романів "Лурд" (1894), "Рим" (1896) та "Париж" (1898). Золя публікує збірку літературних статей, і нарешті приступає до останнього циклу, так і не завершеного — "Чотири євангелія". Тут на перший план висунута людина науки, звучать антирелігійні настрої. Золя намагається висунути на перший план гострі публіцистичні проблеми. Восени 1897 року він ув'язується в справу Дрейфуса, і за образу президента його засуджують на рік ув'язнення. Золя мусить втікати до Лондона і тільки після перемоги дрейфусарів повертається додому. Смерть Золя наступила через отруєння газом за нез'ясованих обставин.

10. Творчий шлях Верлена. Найвизначнішим французьким поетом-символістом є Поль Верлен (1844-1896). Трагічність його світосприйняття пов'язана з трагічним обличчям епохи та обставинами божомого життя самого поета. Син небагато офіцера, він закінчив коледж, у 20 років став чиновником у Парижі, одружився з міщанкою і вів звичайне життя. Але поезія, якою він захоплювався ще зі школи, приваблювала його більше. В 1871 році він брав участь у повстанні Комуни, згодом зустрівся з Рембо і... кхе-кхе... проїхали, коротше, Верлен розлучився з родиною, а через певний час і з Рембо теж. Перепробував безліч професій, вічно мав фінансові проблеми, не мав де жити. Свої вірші він записував на шматочках паперу. Поетична творчість Верлена почалася в традиціях Парнаської школи з її прагненням до чіткості образів, скульптурності мови. Проте вже в перших зрілих збірках "Сатурнічні поеми" (1866) та "Галантні свята" (1869) виникають нові дивні образи. Найліпша поетична книга Верлена — "Романси без слів" — оповита прагненням підсилити музику вірша. "Музика понад усе" — основа символістської поетики. "Романси" не зв'язані єдиною темою, тут є і любовна лірика, і урбаністські мотиви, і особливо тема природи. Предмети в Верлена існують окремо від

навколишнього світу, він не прагне до цілісного його відтворення. В його віршах майже немає подій, він свідомо відвертається від реальних подій, щоб звернутися до людського серця. Орієнтація Верлена на музичність породила в нього особливі прийоми організації вірша — виділення переважаючого звука, прагнення до повторів, часте використання суцільних рим. У вірші "Поетичне мистецтво", написаному в 1874 році, Верлен стверджував ці прийоми, пародіюючи "П. М. " Буало, стверджуючи все в абсолютно протилежному до нього ключі. Верлен проголосив заміну ясності музичністю, закликав поетів прагнути "за межу земного", він схилився до суб'єктивізму. У 80-ті роки Верлен звертається до релігії, його творчість занепадає, і він помирає в глибокій бідності.

11. Творчий шлях Рембо. Творчість Артюра Рембо (1854-1891) поклала початок тенденціям символізму, він ввійшов в літературу одночасно як теоретик і практик нового напрямку. Народився у провінційному містечку Шарлевіль у суворій буржуазній родині. Надзвичайно ранній інтелектуальний розвиток, вже в отроцтві його поетичні твори були зрілими. Кілька разів він втікав з дому, а дізнавшись про революцію в Парижі, втік туди, але запізнівся — комуна вже була розгромлена. В Парижі він інтегрувався в поетичне середовище, зблизився з Полем Верленом. Разом вони мандрували і творили. Алкоголізм, наркоманія, гомосексуалізм і все таке. Рембо для творчості потрібен був "довгий розлад усіх почуттів", він займався "алхімією слова". В такому стані він написав збірки прозаїчних та поетичних фрагментів "Літо в пеклі" (1873) та "Озаріння" (1875). Зрозумівши свою помилковість у ролі "пророка поезії", Рембо на довгий час відмовляється від неї. Після цього він відправляється до Африки, а повертається вже перед смертю. Поетична творчість Рембо тривала всього близько десятиліття. В його віршах переплелися ліризм та іронія, а в найбільш романтичні вірші ніби вливається холодний струм. В пошуках героїчного поет звертається до революції в політичних віршах. Символізм Рембо ще в юному віці знайшов відображення в віршах "Кольоровий сонет" (1870) та "П'яний корабель" (1870). "Кольоровий сонет" — поезія пошуку, Рембо шукає можливість узгодити лірику з живописом, малюнок з ритмом вірша. Відповідно до своєї естетичної задачі "говорити про неясне неясно" Рембо порівнює звукові ряди з образами, які йому приходять у голову, водночасно музично, гармонійно створюючи поезію з несподівано сміливими образами. "П'яний корабель" був написаний Рембо в 16 років. Він не знав нічого про море, тому в цьому вірші море — його власне, видумане, його мрії. Образ п'яного корабля несе величезне ліричне навантаження і складається в метафору. Поет і корабель то існують окремо, то зливаються в єдиний образ. Море постає в інтенсивності та різноманітності кольору, зображене незвично яскравими фарбами. Але навіть колір знаходиться у русі, в безперервних переходах, переливах. Постійно міняється душевний стан ліричного героя, що втратив відчуття часу і простору — відчай дитини поступається захопленню безмежною красою світу, потім страху. Вірш закінчується ноткою туги за батьківщиною людини, що багато пережила і перебачила.

12. Еволюція драматургії Метерлінка. Моріс Метерлінк — теоретик і практик

символістської драми. Його творчий шлях був довгий і плідний: багато п'єс, віршів, філософських трактатів. Проблематика п'єс, його погляди, ставлення до символізму поступово мінялися, в ХХ столітті він відмовився від багатьох поглядів 90-х років, подолав песимізм, наблизився до реалізму, а потім знов повернувся до містики. Метерлінк, дуже складна особистість, вважав, що прогрес не робить людину нової епохи щасливішою, добрішою, здоровішою, його лякало знецінення людини. В своїй першій п'єсі "Принцеса Мален" (1889) він ставить питання людського буття, а головний персонаж віддалено нагадує Гамлета. Тема приреченості кожної живої істоти. В п'єсах 90-х — жодної реальної прикмети часу або місця. Декорації напівфантастичні, імена героїв — видумані в дусі старовинних казок. Концепція людини-маріонетки, людини-іграшки в руках долі і смерті призвела до написання інших п'єс: . В 90-ті роки він створює 4 маленькі драми — "Непрохана" (1891), "Сліпі"(1891), "Там всередині" (1894) та "Смерть Тентажиля" (1894). П'єса "Сліпі" — символістська драма. Заблукані сліпі — в широкому трактуванні — людство, що не знаходить виходу з лісу життя. "Смерть керує нашим життям, і в нашого життя немає іншої цілі, окрім смерті", за власними словами автора. "Смерть Тентажиля": дія знов відбувається на острові, де живе королева, яка наказує привести туди маленького хлопчика. Королева збирається вбити Тентажиля, але всі, хто хоче зупинити її — не можуть. Тільки сестра хлопчика Ігрена намагається врятувати його, і діалогом автор підводить дію до смерті хлопчика за дверима. Ранні п'єси Метерлінка не зачіпали проблем політики, соціальних труднощів. Сила Метерлінка у зверненні до центральних питань буття. Коло проблем символістської драми окреслило і коло своєрідних сценічних прийомів, введених в театр Метерлінком. Ставлення до героя як до іграшки в руках долі визначає його своєрідність, вірніше відсутність своєрідності. Такого героя не треба грати — актор стає маріонеткою в руках режисера, чия роль зростає, і художника. В п'єсі "Сліпі" можна поміняти місцями репліки персонажів, і нічого не зміниться. Музика стала невід'ємним елементом символістського спектаклю, підсилювала настрій, заповнювала важкі паузи. Все характерне, побутове, соціальне свідомо прибиралося з гри актора. Величезну роль грало мовчання. Проте символістська драма так і не стала загальнодоступною.

13. Творчий шлях Верхарна. Еміль Верхарн народився в 1855 році в сім'ї дрібного рантьє в містечку Сент-Аман неподалік від Антверпена. Вчився в Генті, затим — на юридичному факультеті Лувенського університету, затим стажувався в Брюсселі, думаючи займатися адвокатурою. Проте ще з 15 років Верхарн почав писати вірші, і дуже скоро закинув юриспруденцію заради поезії. Перший період творчості проходить під знаком захоплення старовинним фламандським мистецтвом, а також зближенням з "Молодою Бельгією", що пропагандувала відродження інтересу до народності. Так в 1883 році виникає його перша збірка "Фламандські вірші", що характеризується матеріалізмом, багатством, яскравими фарбами, пластичність образів. За "ФС" йде збірка "Монахи" (1886), що різко контрастує з ними зі темою та настроєм. Поет прагне накреслити образи людей, що присвятили себе ідеї. Ціла галерея типів ченців: епічний, феодалський, дикий, покірливий тощо. У 1887 році в житті Верхарна починається важка

духовна криза, коли дійсність почала втрачати свою реальність, сприймалася як марення. Вираженням цього періоду є збірки "Вечори"(1888), "Крахи" (1888) та "Чорні смолоскипи" (1891). В цій трилогії звучать мотиви безвиході, трагізму, відчаю. Верхарн зближується з естетикою декадансу. Жахливі образи мають, як правило, узагальнено-символічний зміст. Розум поета, приголомшений цими образами, відмовляється йому служити, сприймати логіку явищ та їхній зв'язок. Переважає червоно-чорна гама кольорів. Це найважчий період у творчості Верхарна. Проте Верхарн не є декадентом в чистому розумінні цього слова. Наступний період пов'язаний із поверненням до селянської теми, на цей раз в її трагічному аспекті. Збірки "Поля в маренні" (1893) та "Примарні села" (1894) змальовують вбогість бельгійського селянства, його приреченість. Наступна збірка — "Міста-спрути" (1896) — є переходом до теми капіталістичного міста, суперечностей, які воно несе, осмислення цього всього в сатиричному та патетичному ключі. Верхарн оспівує працю, робітничий рух. Від цих збірок Верхарн починає писати вільним віршем, вважаючи, що рамки розміру обмежують поета. Драма "Світання"(1898), одна з двох драм, написаних Верхарном наприкінці XIX століття, розвиває в умовній, утопічній формі тему повстання. Дія її відбувається у видуманому місті, обложеному ворожими військами, з якими братаються його мешканці. В 1899 році виникає драма "Монастир", що повертає Верхарна до тематики збірки "Монахи". В збірці "Обличчя життя" (1899) людина постає не тільки в своїх конкретних соціальних зв'язках, а й у всій різноманітності відносин із природою, зі світом, і відносини ці осмислюються абсолютно по-новому. Людина перестає бути жалюгідною піщинкою в космосі. Збірки 900-х років — "Буйні сили"(1908), "Кольорове саяво"(1906), "Державні ритми"(1910) — мають лейтмотивом визвольну тему, проте вона розкривається в них у ширшому історичному ракурсі. Поет ставить собі задачу простежити історію боротьби людство за духовне і соціальне звільнення. У пізніх збірках своїх віршів — "Вся Фландрія"(1904-1911), "Схвильовані ниви"(1912), "Легенди Фландрії та Брабанту"(1916) Верхарн повертається до тематики своїх ранніх творів. Під час війни в Верхарна переважають національні, навіть шовіністичні мотиви ("Червоні крила війни", "Скривавлена Бельгія"). Загинув він під поїздом на вокзалі під час війни.

14. Література Бельгії (загальна характеристика). Самостійна бельгійська література, орієнтована на французьку, постає в останні десятиліття XIX століття у зв'язку з бурхливим промисловим розвитком. Її передвісником був Шарль де Костер (1827-1879) з історичним романом "Легенда про Тіля Уленшпігеля" (1867), першим значним реалістичним твором в б літературі. В 80-90 роки реалістичний напрям об'єднався навколо журналу "Молода Бельгія" (1881-1897). Камілл Лемоньє (1844-1913) — учень Золя, творив у дусі натуралістичного роману, ставив великі соціальні проблеми, відображаючи характерні для свого часу суспільні процеси. Несприйняття цих процесів породжує бельгійський символізм, співзвучний з французьким. Жорж Роденбах (1855-1898), поет і романіст, наповнює свої твори тугою про минуле, несприйняттям сучасності, мріями про стару Фландрію. Депресивні теми, смерть у збірці "Царство мовчання", найвідомішому романі "Мертвий Брюгге" (1892). Роденбах

стверджує містичну ідею панування смерті та таємниці над життям людини переважно за допомогою художніх образів своїх творів, тим часом Метерлінк намагається дати цій ідеї теоретичне обґрунтування, створюючи філософію і естетику бельгійського символізму. Моріс Метерлінк (1862-1949) — творець і теоретик символістської драми. В 90-ті роки він створює 4 маленькі драми — "Непрохана" (1891), "Сліпі" (1891), "Там всередині" (1894) та "Смерть Тентажиля" (1894), що найповніше виражають ідеалістичну філософську програму Метерлінка, викладену ним у трактаті "Скарб покірних". "Синій птах" (1908) — найкраща п'єса Метерлінка, в якій використана форма народної казки. Еміль Верхарн (1855-1916) — поет-символіст, що зумів виразити усю складність перехідної епохи, відобразивши не тільки розпад і крах старих форм, а й передчуття нових, що несе нові надії. Перша збірка — "Фламандські вірші" — несе відбиток підкресленого матеріалізму. Наступна — "Монахи" — несподівано сувора і стримана, і, нарешті, його найвище вираження — "Вечори" (1888), "Чорні смолоски" (1891), "Поля у маренні" (1893), "Примарні села" (1894), "Міста-спрути" (1896), "Обличчя життя" (1899), "Буйні сили" (1908), "Різнокольорове саяво" (1906), "Державні ритми" (1910). Верхарн також є автором двох драм, серед яких найвизначніша — "Світанки" (1898). В пізніх збірках Верхарна "Вся Фландрія" (1904-1911), "Хвилюючі ниви" (1912), "Легенди Фландрії та Брабанту" (1916) відновлюється селянська тематика ранніх творів. Верхарн загинув під поїздом на вокзалі в Руані.

15. Література Норвегії (загальна характеристика). Пожвавлення соціального та економічного життя в Норвегії наприкінці XIX століття спричинило підйом культурного життя, в тому числі і літератури. Бйорнст'єрне Бйорнсон (1832-1910) почав з романтичних повістей з життя селян. Соціальні конфлікти в них підмінені на моральні, проте духовний світ селян зображений з глибокою повагою та співчуттям. Згодом Бйорнсон перейшов до атеїзму, соціального протесту, що відобразилося в п'єсах "Банкрутство" та "Редактор" (1875). Найвище досягнення — драматична діалогія "Понад наші сили" (1883-95). З реалістичними соціальними романами виступив у 80-ті роки Александер Хйоланн. Арне Гарборг ("Селяни-студенти" (1883)), Юнас Лі ("Довічно засуджений", 1893) — трагічне життя селян. В останнє десятиліття століття в норвезькій літературі сильніше відчувається натуралізм та імпресіонізм, в літературу проникають ідеї Ніцше. Найяскравіше це відобразилося в творчості Кнута Гамсуна. Він дебютував в 1890 році романом "Голод", що звернув на себе увагу описом життя безробітного, що знаходиться на межі загибелі. Соціальна проблема топиться у морі психологічних подробиць. Соціальна критика виникає в романі "Редактор Лунге" (1893), але з тим зникає. Гамсун зосереджується на психологічній прозі. Драматична трилогія про вченого Івара Карено "Під воротами царства". Генрік Ібсен (1828-1906) — найвизначніший норвезький драматург (далі про Ібсена).

16. Творчий шлях Генріка Ібсена. Народившись в містечку Шієн, Ібсен у 8 років потрапив в умови бідності і голоду, коли його батько розорився. В 15 років він мусив переїхати до Гримстаду, ще меншого містечка, де він працював учнем аптекаря і мріяв про літературу. Перші його вірші — під впливом "Весни народів". У 1849 році пише

доау "Катіліна", де давньоримський персонаж постає у відмінному від традиційного трактуванні. У 1850 році переїхав до столиці, де брав участь в культурному і політичному житті, що стає причиною написання сатиричної п'єси "Норма, або любов політика". Переїхавши в 1851 році до Бергена, Ібсен стає театральним режисером. Вивчаючи історію і скандинавський фольклор, Ібсен приходить до жанру історичної драми, яка повинна, на його думку, насамперед передавати дух часу. В драмі мають боротися не ідеї, а конкретні люди. П'єса повинна продовжуватися після завіси в людській уяві. Про скандинавську історію Ібсен пише "Богатирський курган" (1850), "Фру Інгер з Естрота" (1854), "Бенкет в Сульхауге" (1855), "Улаф Лільскранс" (1856), "Войовники в Хельгеланді" (1857), "Боротьба за престол" (1863). В "Боротьбі за престол" вже явно видно основну тему творчості Ібсена, що постає в 60 роки — взаємноти людини і суспільства. Ані як режисер, ані як драматург Ібсен визнання не здобув і тому в 1864 році залишає батьківщину, мандруючи Європою. В 1870-х роках його активність зростає, він творить, втілюючи в мистецтві анархістські погляди. Драма "Кесар та галелеець", де вирішуються проблеми устрою світу. Розмова про сучасність на сучасному матеріалі починається з соціально-філософської драматичної поеми "Бранд" (1864). Бранд — пастор, що задумав виховати ідеальних людей. Він бореться за те, щоб люди пішли з ним у гори, а коли досягає цього, розуміє, що не знає справжньої мети. Тим часом поміщик повертає обманом усіх назад. З "Брандом" до Ібсена приходить визнання. В 60-ті роки Ібсен намагається проникнути в душу сучасника, так народжується ідея драматичної поеми "Пер Гюнт" (1867). У 1879 році було написано "Ляльковий дім" — перша європейська соціально-психологічна драма, де діють сильні характери і великі ідеї, саму основу якої становить суперечка про основні проблеми часу. Цю лінію розвивають "Привиди" (1881). У п'єсі "Ворог народу" герой показаний у боротьбі з суспільством. Герої драми "Дика качка" — ніщі люди, що ховаються за високими ідеалами. Ідея перевиховання людей виникає в драмі "Росмерсхольм". Нарешті, в 1899 році після ряду драм з декадентським ухилом Ібсен творить останню — "Коли ми, мертві, пробуджуємося", що має підзаголовок "драматичний епілог". Життя талановитого скульптора Рубека, який прагне ідеалу, але життя знищує його. Після цієї п'єси Ібсен нічого не писав. На батьківщину Ібсен повернувся тільки в 1891 році драматургом з європейською славою.

17. Література Німеччини (загальна характеристика). В німецькій літературі сучасна історія не відображалася в усій повноті і конкретності — для духовного життя німецьких інтелігентів була характерна відстороненість від сучасності. Більшості німецьких письменників дійсність часто давала лише поштовх для філософських та етичних дискусій. Багато творів відзначаються ускладненістю форм. Вплив декадансу, опорою якого була філософія Ніцше. В Німеччині відбувається швидке чергування натуралізму, символізму та експресіонізму. Послідовними пропагандистами натуралізму були Арно Гольц та Йоганнес Шлаф. Під псевдонімом Гольмсен вони опублікували спільну збірку "Тато Гамлет". Німецький символізм виник як відгук на французьку символістську поезію. Стефан Георге та Гуго фон Гофмансталь, поети-

символісти, були споріднені з неоромантикою. Вони стверджували духовний аристократизм, зневагу до побуту, ніщєанство. Райнер Марія Рільке (1875-1926) близький до символізму своїм прагненням висловити невисловлюване, пантеїстичність, іраціоналізм почуттів і думок. У перших поетичних збірках "Жертви ларам" та "Вінчаний з нами" (1896) відчутні впливи лірики Гьоте та раннього Гейне. "Часослів"(1905) — центральна поетична книга Рільке, над якою він працював майже десятиліття. Релігійні мотиви. Експресіонізм в німецькій літературі започаткувала драма Вальтера Хазенклевера "Син" (1913), що мала на меті "переробити світ". Інші експресіоністи — Леонгард Франк, Йоганнес Бехтер, Георг Кайзер. Починають у цей період творити брати Томас і Генріх Манни. Одним з найкрупніших драматургів Німеччини і найвидатнішим літератором цього періоду є Гергарт Гауптман (1862-1946)(...).

18. Творчий шлях Гауптмана. Гауптман був поетом, драматургом, а також автором декількох досить відомих романів та повістей. Шлях його був складний. Народився в курортному містечку Зальцбрунне в родині власника готелю. Вчився в університеті, намагався оволодіти скульптурою, цікавився театром, натуралістичним напрямом у літературі. В 1887-88 роках були написані перші твори: новели "Масниця" та "Залізничний сторож Тіль" в типово натуралістичному дусі. В 1889 році для театрального товариства "Вільна сцена" написав п'єсу "Перед світанням", де прагнув передати свої життєві спостереження і разом з тим своє розуміння соціальних суперечностей. Друга драма — "Свято замирення" (1889) — є історією розпаду буржуазно-інтелігентної родини. Більш глибокий і різноманітний зміст — у драмі "Самотні" (1890), де зображена доля інтелігента-вченого Йоганнеса Фокерата, що стоїть вище за оточуюче середовище, не задоволений міщанським духом своєї родини, і страждає від духовної самотності. Одночасно Гауптман творить драму про повстання силезьких ткачів 1844 року, свідком якого був його дід — "Ткачі". Дуже своєрідною є п'єса про злиденність народного життя "Знесення Ганнеле": дівчинка, що вмирає після спроби втопитися у ставку через жорстокість батька, переживає духовне очищення. Тема народного повстання відродилася у трагедії з часів Селянської війни 1525 року "Флоріан Гейер", яка, втім, не мала успіху. "Боброва шуба"(1893) — побутова комедія з життя маленького містечка, де героїня, праля, краде боброву шубу, тим часом поліція хоче бачити злочинця не в ній, а в "демократі" інтелігенті Флейшері. Критичне зображення німецького суспільства продовжується у трагікомедії "Червоний півень" (1901), де головна героїня підпалює будинок, щоб отримати страховку. "Потоплений дзвін" (1896) був переходом до символізму, після чого Гауптман створює цілий ряд п'єс або символістських, або романтичних з історичним сюжетом. Періодично виникають реалістичні драми — "Візник Геншель" (1898), "Роза Бернд"(1903) тощо. Значне місце в творчості Гауптмана займають романи. Перший роман "Юродивий во Христі Емануель Квінт" (1910) ілюструє кризу християнства, розлад між його мораллю та дійсністю. Критичним змістом приваблює роман "Атлантида" (1912), написаний під враженням від поїздки до США. В сюжеті використаний мотив загибелі "Титаніка" — корабля, на

якому їде герой, прототипом якого є сам автор. Повість "Єретик з Соани" (1914) змальовує молодого католицького священника, що покохав жінку і життя і відмовився від сану. Під час першої світової війни Гауптман займав націоналістичні і мілітаристичні позиції.

19. Англійська література (загальна характеристика).

20. Творчий шлях Уайлда. Свое життя Уайлд присвятив пошукам істини та краси, що становили для нього єдине поняття. Народився в родині ірландського хірурга, якому був наданий титул баронета, в 1854 році в Дубліні. Змалку під впливом матері захопився античним мистецтвом, у 1874-78 рр вчиться в Оксфорді. Він створює власну філософію, в якій чільну роль займає обожнення мистецтва, і викладає цю концепцію в книзі "Пензель, перо і отрута" (1891). На якийсь період присвятивши своє життя насолоді і гомосексуалізму, Уайлд поплатився: був засуджений у 1895 році на 2 роки каторги і затаврований суспільством. Після відбуття строку мусив залишити Англію і помер у Парижі в 1900 році у злиднях. Початком його творчості була поява в 1881 році збірки "Вірші" в імпресіоністському дусі. До 1887 року він створює ряд оповідань, з яких найвідоміше — "Кентервільський привид". Казки, які він почав писати по тому, розкрили його в новій якості: збірки "Щасливий принц" (1888) та "Гранатовий будиночок" (1891) відзначаються неймовірною фантазією, гуманістичним настроєм і водночас іронічною манерою оповіді. Роман "Портрет Доріана Грея" з'являється в 1891 році. До тієї ж теми, що в "Портреті", він звертається в одноактній драмі "Саломея", забороненій в Англії і поставленій у 1893 році в Парижі. Пристрасть іудейською царівни вступає у двобій з аскетизмом пророка Йоканана. Нарешті вона добивається його у смерті — танцює за голову Йоканана. Поцілувавши мертві вуста, Саломея загиває. Це верх декадентства у творчості Уайлда. В 1894-95 рр він створює комедії "Віяло леді Уїндермір", "Жінка, що не варта уваги", "Ідеальний чоловік", "Як важливо бути серйозним". У в'язниці в душі Уайлда відбувається злам. Він пише "Баладу Редінгтонської в'язниці" — філософський віршований твір, що вражав своїм трагізмом. Це був останній поетичний зліт Уайлда.

21. Література США. В літературі США початку нашого періоду панувала "бостонська школа", що ставила задачу відволікати читача від реальності, розробляла методи романтиків. Першим, хто виступив проти її представників, був Генрі Джеймс (1843-1916), який, втім, не витримав огидної йому американської дійсності і в 1875 році покинув Америку. Основна тема його творів "Посли" (1901), "Крила голубки" (1902), "Золота ваза" (1904) оповідають про життя американців у Європі. В началі 70-х Уїльям Хоуелс (1837-1920) виступає проти умовностей, культу виключності американців тощо. Ребекка Хардінг-Дейвіс (1831-1910) в реалістичному плані показала життя американського пролетаріату в повісті "Життя на ливарних заводах" (1861), "Маргарет Хоус" (1862) тощо. У 80-ті роки постає течія неоромантизму, з якою намагаються боротися реалісти Хемлін Гарленд (1860-1940), Генрі Фуллер (1857-1929), Стівен Крейн (1871-1900), Френк Норріс (1870-1902). На рубежі XIX та XX століть виникають нові рухи, в тому числі "розкопувачів бруду" — письменники та

журналісти виночили на поверхню найбрудніші і найзлиденніші боки життя. Початок цьому руху поклав Джейкоб Рійс (1849-1914), журналіст. Найвідомішим представником руху був Лінколн Стеффенс (1866-1930). В реалістичному таборі виступають на початку ХХ століття Джек Лондон, Теодор Драйзер. Талановитий новеліст О.Генрі (Уїльям Сідней Портер, 1862-1910) створив близько 280 новел, що вийшли протягом першого десятиліття ХХ століття. Його творчість розвивалася в руслі демократичних та гуманістичних традицій американської літератури. Він створив велику галерею образів сучасних американців. Герой більшості його оповідань — "маленька людина", що живе великим життям. Молодий письменник Ентон Сінклер (1878-1968) присвятив свій перший роман "Джунглі" (1906) життю та боротьбі американських робітників. В центрі роману шлях імігранта-робітника Юргіса, що пробився до кращого життя. Згодом він "іде" на соціалізм, пропагуючи його як нову релігію в романах "Семьюел-шукач" (1910) та "Сільвія" (1913). (не забудьте про Марка Твена!! :)) Визначним діячем американського критичного реалізму був Теодор Драйзер (1871-1945), який після довгих мандрівок та журналістської праці, захоплюючись філософією Спенсера, почав створювати романи про американську дійсність: "Сестра Керрі" (1900), "Дженні Герхардт" (1911), "Трилогія бажання" ("Фінансист", "Титан", "Стоїк"), "Геній" (1915).

22. Творчий шлях Марка Твена. Семюел Клеменс (1835-1910) народився в селі Ганнібал у штаті Міссурі в бідній родині. Він рано почав працювати, став учнем у друкарні, засвоїв цю професію і мандрував містами східного узбережжя в пошуках роботи. У 22 роки він оволодів професією лоцмана і почав водити кораблі по річці Місісіпі. Ці 4 роки надзвичайно збагатили його досвід, тут народився його псевдонім "Марк Твен". Через громадянську війну він тимчасово відправляється на Захід, а згодом стає журналістом, і в середині 60-х виходять його перші гумористичні оповідання. В 1868 році він відправляється до Європи в якості кореспондента. Результатом цієї поїздки стала книга "Простаки за кордоном" (1869), завдяки якій він став відомим. Сатиричне осмислення американського менталітету мало успіх і в США, і в Європі. Марк Твен втілює в свої твори основи американського народного гумору, водночас наповнюючи їх глибокою соціальною проблематикою. Перша збірка оповідань — "Славнозвісна стрибаюча жаба з Калавераса та інші оповідання" (1867) — був витриманий у дусі американських народних усних оповідань. Визначними є побутові гуморески Твена. Ряд оповідань присвячена висміюванню американської журналістики. Оповідання "Як мене обирали в губернатори", "Як я редагував сільськогосподарську газету", "Як я служив секретарем" викривають вади суспільства. Повернувшись з Європи, Твен одружується з дочкою вуглепромисловця Емілією Лангдон, будує собі в Хартфорді, Коннектикут, великий будинок, що стає своєрідним літературним центром Америки. Тут він створює роман "Позолочений вік" (1873), ряд сатиричних оповідань. У 1876 році постає роман "Пригоди Тома Сойєра", а в 1882 році — перший історичний роман "Принц і жебрак", що зображує Англію 16 століття. Вершиною творчості Марка Твена вважається роман "Пригоди Геклберрі Фінна" (1884). 1889 рік — роман "Янки при дворі короля Артура". Заглибившись в соціальну тематику, Твен пише два слабких

романи — "Американський претендент" (1862) та "Вілсон-простак" (1894). Пошуки позитивного героя приводять його до написання роману "Жанна д'Арк" (1895). Іспано-Американська війна кінця століття викликає в нього ряд памфлетів, у тому числі найкраще сатиричне оповідання "Людина, що звабила Гедліберг" (1898). Ряд памфлетів викриває американський расизм.

23. Творчий шлях Джека Лондона. Народився у Сан-Франциско, жив у родині свого вітчима, фермера Джона Лондона, дуже бідно. Ще школяром він починає сам заробляти на життя. Закінчивши школу, він стає робітником на консервній фабриці, потім займається забороненим промислом устриць, затим наймається матросом. Працюючи, Лондон жадібно читає, в тому числі захоплюється філософією Ніцше. В 1893 році він пише оповідання "Тайфун коло берегів Японії", що перемагає в конкурсі на найкраще описове оповідання. Завчасно понадіявшись на літературний успіх, він кидає роботу, і стає безробітним. Взявши участь у "голодному поході" на Вашингтон, він згодом стає волоцюгою і мандрує Америкою, потрапляє в Канаду і там його садять до в'язниці. Нарешті, повернувшись на батьківщину, вступає до університета, затим вирушає на Аляску в пошуках золота. Саме враження від тамтешнього життя спонукає його в 1899 році взятися до написання "Північних оповідань". Ці твори нелегко досягли визнання. Створивши кілька збірок оповідань, Лондон вирушає до Південної Африки, але потрапляє до Лондона, де створює книжку "Люди безодні" (1902) про неймовірно злидні мешканців Іст-Сайду. В період між 1905 та 1910 роком, захопившись соціалістичними ідеями, Лондон пише революційні статті, а також соціальні романи "Залізна п'ята" та "Мартін Іден" (1909). Затим він поступово відходить від політики, пропагуючи втечу до природи ("Місячна долина" (1913)). З'являються аполітичні романи — "Маленька хазяйка великого будинка" (1915) тощо. Лондон прагне розбагатіти, щоб стати незалежним і писати "справжні" речі. Проте це не здійснилося: письменник захворів, і в 1916 році від передозування ліків помирає.

24. Своєрідність сюжету і композиції у романі Флобера "Мадам Боварі".

25. Своєрідність героя в романі Мопассана "Любий друг". Другий роман Мопассана "Любий друг" (1885) відзначається гострою соціальною тематикою. Автор втілює тут усе своє знання закулісних боків журналістики. Відставний офіцер Дюруа прибуває до Парижа і проходить шлях, подібний до бальзакового Растіньяка. Він проводить героя через різні сходинки суспільної драбини. Мопассан дає героя роману в єдності його внутрішніх і зовнішніх рис, позаяк психологічно Дюруа такий самий нескладний, як і його портрет. Дюруа — не аристократ, він не має зв'язків, не має підтримки, природа не наділила його блискучими здібностями. Єдина його перевага — приваблива зовнішність. Те, що така людина швидко просувається вгору, до міністерського крісла, само собою характеризує епоху. Дюруа досягає всього в житті, робить кар'єру тому, що вміє ловити момент.

26. Жанрова своєрідність роману Мопассана "Життя". Епіграфом до роману "Життя" (1883) є слова "Безхитрісна правда". Мопассан прагнув до цікавості, незвичності сюжету, але давав історію звичайного людського життя. Роман має відповісти на

питання "Що таке життя? Яке воно?". Для цього автор простежує життя Жанни де Во, пов'язане з поступовим розпадом та занепадом її родини. Виховання Жанни задумане в дусі Просвітництва, батьки покладають на неї величезні надії. З монастиря вона виходить щасливою, багатою, повною сил, красивою, розумною. Мопассан малює оточуючий світ таким, який він є в очах Жанни, що допомагає йому показати, як протягом людського життя міняється цей погляд. Жанна мріє про одруження, але, вийшовши заміж за віконта де Ламара, вона стикається з його справжніми якостями і втрачає надію. Намагаючись знайти підтримку в батьків, вона розчаровується і в них. Навіть любов до сина приносить їй більше страждань, ніж радості. Поль хворобливий в дитинстві, а подорослішавши, забуває матір заради коханки, залізає в борги, розорює Жанну. Жанна стає нещасною, світ стає не таким прекрасним для неї. Тема втрати ілюзій вирішена не тільки в психологічному плані, а й у соціальному: показана загибель дворянського світу, що знищується під натиском капіталізму. Мопассан гостро відчуває поезію буття на лоні природи, і все ж таки не може не показати, що час дворянства пішов. Віконт де Ламар, його син Поль — ілюстрації морального занепаду дворянства. Вустами Розалі, служанки, Мопассан відповідає на питання, яке є життя: "Не таке погане, але й не таке добре, як думається".

27. Жанрова розмаїтість новел Мопассана. Мопассан увійшов в історію літератури насамперед як новеліст, написавши 16 збірок новел: "Заклад Тельє", "Мадемуазель Фіфі", "Оповідання Вальдшнепа", "Місячне світло", "Міс Гаррієт" тощо. Однією з провідних тем від початку була любов ("Заклад Тельє", "Спадок", "Ця свиня Морен"). Серйозною була проблема війни та все коло пов'язаних з нею питань. Про франко-пруську війну написано близько 20 новел. Перша зріла новела "Пишка" несе думку про те, що війни могло б і не бути. "Пишка" — частина збірки "Меданські вечори". Самовідданість піднімає до героїв найпересічніших людей: двоє приятелів, що ловлять рибу на прикордонній лінії, потрапляють в руки до прусаків, які пропонують їм життя за пароль. Тим і в голову не приходить видати пароль, їх розстрілюють (новела "Два товариші"). Вражають картини селянського опору ("Стара Соваж"). Тема повії представлена широко, так само як і тема любові до грошей як у зв'язку з любовною, так і без нього. ... (і так далі, коротше я не знаю що писати :(:(:(:)).

28. Своєрідність героя в романі Золя "Жерміналь". Прообразом подій у романі є страйк шахтарів у березні 1884 року. В романі створюється цілісна картина життя північнофранцузьких шахтарських селищ. І цьому промислового краю живуть династії робітників, серед них — родина Має, яка вже протягом 106 років і 6 поколінь працює на одного господаря. Перший з цієї династії в 15 років відкрив тут наявність вугілля, але він отримує тільки "честь" — на його ім'я називається шахта. Історія Має — кривава битва людини з природою заради капіталу. Син першого Має, його брати та троє синів склали голови в шахі, найстарший з теперішніх Має має 56 років і зветься Безсмертним. Він свідомо людина, не п'є, цікавиться політикою. Золя виявляє велике співчуття до Має та його родини. Вугільна компанія пишається умовами, що вона створила для мешканців селища Двохсот Сорока, хоча насправді ці умови жахливі: і

житлові, і умови харчування, тому дружина Має в 30 років вже стара, змучена, а в молодших відчутні ознаки виродження. В шахті працює 5 членів родини, матір економить, але грошей бракує. Саме злидні штовхають робітників на повстання. В нього втягується механік Етьєн Лантьє, що приїхав до селища найматися на роботу в шахту — головний герой. Золя дивиться на всі події його очима. Він працює в бригаді Має і закоханий в його дочку Катрін, з ним пов'язане виникнення бунту. Але стихійність повстання приводить до поразки, робітники повертаються до шахти, Має загиває. На Етьєна виливається презирство людей, це руйнує їхнє кохання з Катрін, і вона стає коханкою шахтаря Шаваля. Етьєн зближується з закоханою в нього товстункою Мукеттою. І тільки завалені в шахті, Катрін і Лантьє відкриваються одне одному. Етьєн — нащадок Маккарів, і в ньому проявляється їхня спадковість у якості нападів гніву, під час одного з яких він вбиває свого суперника Шаваля. Формально Етьєн є проводирем повстання, а фактично — його знаряддя. У двобої свідомого та інстинктивного в романі перемагає інстинкт. Автор зневажає політичну боротьбу, іронічно малює вождів різних партій. Натопт несе пафос боротьби справедливого повстання, передає відсуття величезної сили, і Золя змушує милуватися ним і боятися його. Таборові "червоних" в романі протистоїть табір "блакитних" — буржуазії. Родина Грегуарів, родина директора шахти Енбо, його племінник Негрель — уособлення правди іншого життя, аніж життя шахтарів. Це життя теж має свої турботи, але вони смішні в порівнянні зі злиднями шахтарів. Роман "Жерміналь" ставить питання про неможливість продовження старого життя. Роман полягає у обуренні робітників, які завдають удар суспільству. "Жерміналь" — ім'я весняного місяця, коли підіймаються перші паростки, і він має провіщати майбутнє.

29. Жанрова своєрідність роману Золя "Дамське щастя".

30. Жанрова своєрідність роману Франса "Острів пінгвінів". У 1908 році Франс випускає роман "Острів пінгвінів", народжений з газетної сатири на католицьку церкву. Ніколи раніше у Франса не було такого раблезіанського розмаху, такої гострої сатири. Кожен рядок пронизаний сміхом, кожне слово має підтекст. Книга має всі відтінки іронії, гіпербол, персонажі та події розростаються до гротескних розмірів, потім знову дрібнішають. Дивовижна фантазія Франса породжує і смішні, і жахливі образи. Роман написаний у формі пародії на підручний французької історії, але, власне, пародіюється не тільки історія Франції, а й всього людства. Найбільше дістається церкві, зокрема у сцені хрещення пінгвінів, яких старий Маель прийняв за людей, або сцена ділової наради, скликаної господом на небі, де вирішується питання про те, що робити з охрещеними пінгвінами. Франс проявляє себе як блискучий стиліст, тонкий, дуже чутливий майстер слова, а зіткнення "божественних понять" з побутовими пластами мовлення викликає чудовий сатиричний ефект. Франс атакує людську тупість, марнославство, жадібність, егоїзм. Пінгвіни стають людьми і проходять усі стадії розвитку людей, набуваючи поступово всіх їхніх негативних якостей. В "історії" пінгвінів Франс опускає всі героїчні моменти, і особливо детально зупиняється на історії XIX століття, а також на "Новій Атлантиді" — аналог США. Атланти — пародія на

американців. Нарешті, пінгвіняче суспільство було підірване анархістами, і історія почалася знову. Роман — антиутопія, попередження про те, що за загострення суперечностей людство виродиться. Письменник будить думку, наштовхує людей на свідому участь в історичному процесі.

31. Специфіка жанру роману де Костера "Легенда про Тіля Уленшпігеля".

32. Проблематика та жанр драми Метерлінка "Синій птах". "Синій птах" (1908) — найкраща п'єса Метерлінка, в якій, як і в ранніх п'єсах, він використав форму народної казки. Хлопчик Тільтіль та його сестра Мітіль, діти бідного лісоруба, в ніч під різдво за наказом феї вирушають на пошуки Синього Птаха. Одні речі стають їхніми друзями, інші — ворогами: за них Душа Світу, Хліб, Цукор, Вогонь, Кіт та Пес. Пес — найвірніший друг, Кіт схиляється до того, щоб зрадити дітей їхньому ворогу — Ночі. Діти відвідують різні чарівні краї — країну спогадів, країну ненароджених дітей, палац Ночі, ліс, де ожили дерева. Синього птаха майже неможливо піймати. Синій птах — метафора щастя, він, опиняючись в руках у дітей, то помирає, то міняє колір. Тим часом звичайний сіренький птах з клітки хлопчика посинів, коли той вирішив потішити сусідську дівчинку. Отже, основна ідея — пошук щастя. В п'єсі наявні характерні для Метерлінка символи та сценічні втілення передчуттів, снів та мрій. Казкова феєрія ожилих речей, чії душі починають танцювати. В народній казці немає такого поділу на внутрішню сутність та зовнішню оболонку речі. Отже, "Синій птах" — талановита символістська стилізація народної казки. Весь тон п'єси, наївний і простий, зробив п'єсу Метерлінка однією з улюблених дитячих п'єс.

33. Своєрідність героя в драмі Ібсена "Пер Гюнт". Ця драматична поема з'явилася в 1867 році. Головною дійовою особою є, за словами автора, "напівміфічний, напівказковий герой найновішого часу". Хоча прямої полеміки в поемі не виявилось, а сатиричні місця були достатньо ізольовані, книжка наробила багато шуму, бо сучасні Ібсену норвежці впізнавали в герої себе. Пер Гюнт — найповніше втілення норвезького національного характеру. Повний сил, він не знає, який шлях обрати в житті, чим себе зайняти. На початку поеми це "кремезний селянський хлопець років 20", чий батько давно розорився і вмер, а Пер живе з матір'ю. Пер — балакун, нероба, фантазер, його ніхто не любить, і за свою зухвалість він оголошений поза законом і мусить тікати в гори, де потрапляє до троллів. Тут він мусить задуматися над своїм життям. Пер любить найкращу з дівчат — "світлу" Сольвейг, і біжить від неї. Троллі вимагають прийняти їхню формулу життя — "будь задоволений самим собою". Троллі — традиційне норвезьке втілення половинчастості, самовдоволеності. Пер Гюнт втікає від них і зустрічається з іншим символічним образом — Великою кривою, що радить усе обходити. Він готовий битися з нею, проте вона перемагає без бою, а разом з тим і її ідея — обхідних шляхів. В Америці, куди Пер емігрував, йому пощастило: він стає комерсантом, продає негрів та статуетки і багатіє. Обходив все стороною і був сам собою задоволений, втратив усі свої позитивні якості. Як особистість Пер перестає існувати, служачи власному благу, тому в пустелі він видає себе за пророка, а в будинку божевільних його проголошують царем. Після довгих поневірянь Пер

повертається додому старою хворою людиною, і зустрічається зі своєю смертю: це Гудзикар, що ходить з олов'яною ложкою і збирає в неї людей на переплавку, позаяк цільні особи тепер перевелися, і лише з багатьох можна сплавити справжню людину. Пер вважає, що він ціле життя був собою, вважає, що він — щось цільне. Тоді він бачить неподумані думки, невивпакані сльози тощо. Тоді Пер мусить знайти Гудзикареві свідка того, що він був особистістю. Таких не знаходиться: його не визнають за свого троллі, не беруть і в пекло. Не вірячи в порятунок, він зустрічає Сольвейг: вона сліпа, не звинувачує його ні в чому і приймає його назад, рятуючи. Проте це не повний порятунок — з Гудзикарем вони ще зустрінуться. Персонажі "Пера Гюнта" — символічні. Ібсен нарешті зміг проникнути в душу свого сучасника.

34. Свєрєрідність творчого методу в драмі Ростана "Сірано де Бержерак". Едмон Ростан (1868-1918) зі своєю п'єсою "Сірано де Бержерак" (1897) повертав драматургію до романтичного ідеалу, втілюючи гуманістичні традиції. Він по-своєму переосмислив образ письменника 17 століття і зробив його внутрішньо привабливим, глибоко шляхетним, мислячим і здатним відстоювати свої переконання. Сірано — сильна особистість, що контрастує як з ідеалом декадансу, так і з ніцшеанською надлюдиною, демократ за переконаннями, борець за свободу для себе і для всіх. Він втілює дух волелюбності.

35. Жанрова своєрідність драми Ібсена "Ляльковий дім". Це драма нового типу, соціально-психологічна. Основний інтерес у ній становить не те, що відбувається в нас на очах, а ставлення героїв до того, що відбулося в минулому, і в теперішньому, що з минулого витікає. Ми бачимо наслідки подій, і аналіз цих наслідків. Ібсен вводить підтекст. П'єса говорить про несправедливість суспільства по відношенню до жінки, соціальну нерівність. Дія відбувається в родині адвоката Хельмера, чесного, розумного, люблячого чоловіка. Дружина Нора — добра матір. Проте вона мріє про те, щоб у ній цінували людину, а не жінку. Щоб урятувати Хельмера, Нора підробляє підпис свого батька на векселі. Це — передісторія, яка у драмі поступово розкривається. Дія починається з того, коли кредитор Крогстад вимагає у Норі, щоб її чоловік відновив його на роботі в банку, шантажуючи її. Вона зі здивуванням дізнається, що здійснила злочин, згодом її чоловік вирішує взяти провину на себе. Він звинувачує Нору так само, як і суспільство, а потім "прощає", проте вже сам безнадійно падає в її очі. Мораль Хельмера правильна з точки зору суспільства, але заважає руху до кращого майбутнього. Внутрішній конфлікт полягає у тому, що людину в Норі ніхто не хотів помічати, а вона не хоче бути "лялькою і ляльковому будинку". В результаті Нора йде з родини, щоб самій з'ясувати, хто вона є.

36. Специфіка героя в драмі Ібсена "Ворог народу". Тут герой показаний у боротьбі з суспільством. Немає ані складної передісторії, ані таємниці, з нею пов'язаної. Важливі тільки дії, що відбуваються на сцені. Стокман, курортний лікар приморського містечка, дізнався про зараження води, через які хворі набувають нових хвороб. На його честь мешканці міста, що оголошують його "другом народу", влаштовують демонстрацію зі смолоскипами. Проте, коли вони дізнаються, що місто проводитиме перебудову

водогону за їхній рахунок, то оголошують його "ворогом народу". Заражені джерела — це символ зараженості суспільства, що виявляється ворожим до правди. Стокман читає людям лекцію про поділ суспільства на "пуделів" (аристократію, найкращих людей, лідерів) та "простих псів" — натовп, що не здатний мислити. Поділ цей не соціальний, а духовний. Він вважає, що псів треба або винищити, або перевиховати. У нього залишається зовсім мало прибічників. "Найсильніша людина в світі — та, що найбільш самотня" — це його висновок.

37. Специфіка методу в драмі Ібсена "Дика качка". У цій п'єсі автор прагне зобразити нищих людей, ниці інтереси, що ховаються за пафосними речами. Драматург викриває Брандове "все — або нічого", що може зруйнувати старе, але нічого не дає нового. Герої п'єси, старий Екдаль, колишній військовий та мисливець, та його син Ялмар, фотограф, який бреше всім про свій геніальний винахід, втратили орієнтування в житті: їм огидна праця, і повсякденне життя вони намагаються замінити грою. На горищі вони мають "ліс" зі зрубаних ялинок, там живуть кури та дика качка, що була поранена і не може літати. Туди вони ходять на "полювання". Всі справи в фотографії за Ялмара робить дружина. Коли його дочка читає про "морську пучину", в неї виникають асоціації з горищем. Коли Грегерс Верле — карикатурна подоба Бранда — вимагає від Ялмара очистити його життя, це приводить тільки до страждань. Істина не може дати щастя таким людям. Єдина людина, ще не зіпсована міщанством — це дівчинка Хедвіг. Вона вбиває себе, щоб довести батькові любов до нього. П'єса глибоко песимістична, люди в ній жалюгідні, і надій на пробудження немає. Символісил у п'єсі — сама качка, що символізує духовний розпад героїв, багато їхніх вчинків.

38. Специфіка психологізму Гамсуна в романі "Пан". Головний герой — лейтенант Глан. Динаміка сюжету приблизно така: 1) Герой розповідає про своє відлюддя 2 роки тому з собакою Езопом на північному норвезькому узбережжі; 2) До оселі героя потрапляють комерсант пан Мак та його дочка Едварда; головну роль в описі грають психологічні деталі переживань і сприйняття героя. 3) Опис полювання, романтичної стихії моря, символ — дівчина, дочка коваля, в білій хустці; 4) Знову опис полювання, природи, екзистенційності часу, мимоходом герой знову зустрічає Едварду разом з доктором під час полювання; 5) В один ранок Едварда з доктором приходять додому до героя, в самій зустрічі немає нічого особливого, але вона залишає в герої довгий слід роздумів, спогадів і вражень; 6) Після триденної перерви герой знову іде на полювання, знову суб'єктивний опис лісу та природи, в результаті вражень від якої та роздумів він вирушає до Сірілунни до пана Мака; 7) Герой проводить вечір за вістом у Мака; психологічний опис присутніх; 8) До героя додому приходять дівчина-пастушка Генрієтта, він обіймає її, хоча до кінця нічого не ясно — все виражається в напівтонах і переживаннях; 9) Розмова з Едвардою, в якій зміст важить набагато менше, ніж ремарки, опис; в такому дусі і темпі твір продовжується і далі. У Глана зав'язується роман з Едвардою, автор малює романтичні картини нічних побачень. Але поступово почуття Едварди холоне, вона веде з Гланом якусь гру, а в нього раптово починається зв'язок з дочкою коваля Євою, від якої він не приховує свого захоплення

Едвардою. Через ревності Глан прострілює собі ногу. Будучи хворим, він відкриває нові, гірші сторони особистості Едварди. В описах прогулянок по лісу реальність переплітається з казковим світом, де діють герої Дідерік та Ізеліна. Глан намагається порвати з Едвардою, до якої залицяється фінський барон. Розлучаючись з нею, дізнається, що Єва не дочка, а дружина коваля. Багато уваги присвячено опису складних взаємин Глана і Єви після цього. Мак і його дочка намагаються розлучити їх, зрештою Мак підпалює його сторожку. Глан влаштовує вибух на скелі, і каменем випадково вбиває Єву. Її смерть викликає в героя глибоку депресію. Нарешті він вирішує їхати; під час прощання Едварда просить в Глана лишити їй Езопа — найдорожче, що в нього є, і він вбиває його і передає їй труп. Символічна сцена від'їзду. У своєрідній післямові "Смерть Глана" повідомляється, що Томас Глан помер від випадкової кулі на полюванні в Індії.

39. Своєрідність героїв та конфлікту в драмі Гауптмана "Ткачі". При підготовці матеріалу для драми Гауптман, що виріс в місцях, де відбувалося повстання, ретельно вивчив історичні передумови, документальний матеріал, що стосувався повстання. У драмі вражає надзвичайна а зображальності. З безлічі подробиць складається картина нелюдської експлуатації ткачів. Фабрикант грубий з ними, їх постійно обманюють, знижують розцінки. Повстання можна назвати стихійним, але не є випадковим. Ткачі бачать реальну дійсність, де церква і поліція перебувають на службі у багатіїв. Серед ткачів знаходяться свідомі люди, що здатні висловити відповідні ідеї і закликати товаришів до дії: ткач Беккер та Єгер, що повернувся до села з солдатчини. "ліпше вмерти, ніж жити по-старому". Ткачі мають агітаційну пісню "Кривава розправа", що викриває фабрикантів, які бісяться, чуючи в ній свої імена. Ткачі, попри всі намагання заспокоїти їх, звільняють Єгера, руйнують будинок фабриканта Дрейсигера і вирушають збурювати інші села. Симпатії Гауптмана повністю на боці робітників, він показує їхню боротьбу як справедливу. Художня тенденція драми особливо відбивається в епізоді зі старим Гільке, який хоче лишитися осторонь боротьби, проповідує покору та християнське терпіння. Тим часом з вулиці випадкова куля вбиває цього проповідника, а ткачі проганяють солдатів. Це кінець драми. Вона написана на силезькому діалекті, далекому від літературної мови, а затим перероблена. Ткачі неодноразово були заборонені німецькою цензурою.

40. Жанрова своєрідність драми Гауптмана "Потоплений дзвін". Драматична казка в віршах "Потоплений дзвін", написана в 1896 році, вдало використовує образи народної поезії: тут діють гноми та ельфи, лісовики та водяники, стара чаклунка Віттиха та юна прекрасна фея Раутенделейн. Це світ природи, в якому все природно і вільно. В гори, де немає законів християнського аскетизму, люди тягнуть важкий дзвін, який має закликати до покори. Але гірські дузи скидують дзвін вниз, в озеро, а майстер-ливар Генріх зірвався у прірву. Раутенделейн, що побачила і полюбила його, повертає майстрові сили та потяг до творчості. Він розуміє, що дзвони, що він робив раніше, звучали тільки в долинах, і мріє побудувати храм у горах, створити дивну гру дзвонів, що уславлювали б народження дня і сонце. Але Генріх не зміг до кінця

дотриматися високих прагнень, йому бракує міцності духу: він проклинає фею, кидається назад у долину. Його дружина топиться в озері, діти лишаються сиротами, а звук дзвону, що потонув в озері, вражає його сумління. Генріх помирає. П'єса відзначається високими поетичними якостями, її композиція чітка, засновується на антитезах. В центрі її — суперечка Генріха з пастором з питань світогляду. Вірш винятково мелодійний. В сценах, що змальовують казковий світ природи, автором вдало винайдені характерні звуконаслідування. Це символістський твір, його зміст алегоричний, автор прагне до широких філософських узагальнень, ставить проблему відносин між художником та суспільством. В образі Генріха звучить осуд ніцшеанської "надлюдини". Генріх — людина декадансу, він позбавлений душевної ясності, не здатний служити людству, але й світ людей, протиставлений Генріхові, відштовхує своєю вузькістю, міщанським застоєм.

41. Творчий метод Т. Гарді в романі "Тесс з роду д'Ербервілів". В цьому романі Гарді досяг виняткових висот критичної думки. У якості позитивної героїні він обирає просту селянку, що згрішила до одруження, мала позашлюбну дитину, відновила позашлюбні стосунки, вбила свого коханця і була страчена за це. При цьому він називає її "чистою жінкою". Це був виклик усім основам вікторіанської моралі. Гарді скрупульозно досліджує всі обставини долі Тесс, зважає всі причини, об'єктивні і суб'єктивні, мотиви її вчинків, розкриває душу героїні, і стає ясно, що вона, попри осуд з боку суспільства, є чистою і високоморальною людиною, що є доказом не на користь суспільства. Тесс по батькові належить до колись могутнього роду, але родина її живе в жахливих злиднях. Тому вона мусить служити в багатій родині, що купила ім'я її роду, віддатися хазяїну Алеку. Будучи звабленою, вона йде з дому Алека і знову працює на фермі, проте ганьба псує життя її сім'ї. Любов до джентльмена — сина священника Енджела Клера стає для неї джерелом страждань. Вважаючи своїм обов'язком бути чесною з Енджелом, вона зізнається йому, і він, хоч і пишається своїм "вольнодумством", не може побороти забобони і кидає Тесс. Голодна, всіма покинута, вона все одно любить Енджела і не вважає себе в праві жити на його гроші. Тоді в її житті знову з'являється Алек. Всі обставини схилиють її до відновлення зв'язку з ним, і після смерті батька вона мусить піти на це. Коли Енджел повертається, вже запізно. Вбивство Алекса було продиктоване не просто бажанням помститися людині, що двічі спалював її життя, або бажанням показати Енджелу міру свого кохання, це протест жертви проти постійного знущання. В цьому вчинку виражається бажання Тесс помститися суспільству за постійне насильство над собою.

42. Проблематика і поетика роману Уайлда "Портрет Доріана Грея". Цей роман (1891) був задуманий, за словами автора, як апофеоз мистецтва, що стоїть над життям, як гімн гедонізму. В передмові Уайлд викладає свою концепцію: "художник — той, хто створює прекрасне", "мистецтво — дзеркало, що відбиває того, хто в нього дивиться, а не життя". Доріан Грей жертвує душою заради вічної молодості і краси. Здійснюється його мрія: замість нього старіє портрет, а він, повіривши проповідям циніка лорда Генрі про всесильність краси, віддається насолодам, падаючи в безодню розпусти та злочинів. За

багато років він не міняється, проте на портреті відбивається його брудна брехлива душа. Доріан застромлює в портрет той самий ніж, яким він убив художника Безіла, його автора. І на підлозі залишається потворний труп, в якому важко впізнати Доріана, а на портреті він стає юним і прекрасним. Роман не є реалістичним, автор не намагався створити багатогранні характери, кожен його герой — втілення однієї ідеї: Доріан — прагнення до вічної юності, лорд Генрі — культ філософії насолоди, Безіл — відданість мистецтву. Основна увага приділяється не діям, а тонкій грі розуму лорда Генрі, в чиїх сміливих парадоксах втілені думки самого автора, і яка вражає уяву Доріана. Слова для Уайлда набагато важливіші за факти. Новий гедонізм лорда Гері близький до філософії Ніцше. Ніхто, крім Безіла, не намагається спростувати його, не наважується змагатися з його тонким кокетством розуму. Він всією душею проти самообмеження. Перетворивши Доріана на об'єкт спостереження, він робить експерименти над його душею, повністю підкорюючи собі. Любов Доріана до Сибілли Вейн свідчить про неспроможність цієї філософії. Доріан виявився нездатним на звичайне людське почуття, закохуючись не в дівчину, а в мистецтво, якому вона віддавалася, люблячи в ній її ролі. І відштовхує її, коли вона, стверджуючи, що любов вища за мистецтво, стає з актриси просто люблячою жінкою і перестає займати його уяву. Доріан вважає, що повне самовизначення людини можливе тільки в мистецтві. Своє життя він мріє перетворити на найбільше мистецтво, любить себе понад усе і не піклується про інших. Сибілла — перша жертва, вона кінчає життя самогубством, що він вважає егоїстичним вчинком. Дружба з Доріаном виявляється згубною, він заражує всіх жаждою насолоди, і люди або кінчають життя самогубством, або скочуються на дно. Він змушує совість замовкнути, для нього ніцість та злочини — лише послідовність дивовижних переживань, після яких він занурюється в атмосферу мистецтва. Вбивши Безіла, він віддається читанню віршів. Почергово він віддається різним видам мистецтва, виганяючи з нього все людське. Уайлд хотів уславити героя, що приніс душу в жертву красі та мистецтву, але художня правда виявилася сильнішою. Він показав, що Доріан забрунівся, що краса, позбавлена людяності, стає потворністю. Намагаючись убити свою пристрасть, він вбиває себе. В його долі розкрита трагедія реальної суперечності: насолода, що стала самоціллю, породжує не радість, а муки.

43. Жанрова своєрідність драми Шоу "Професія місіс Уоррен". Ця п'єса була заборонена цензурою як "антиморальна". Героїня — місіс Уоррен, колишня проститутка, стала хазяйкою публічних будинків в найбільших містах Європи. Про те, яким чином вона заробила гроші, мало хто знає, а багатство дає їй можливість стати шанованою в англійському суспільстві. Причини її колишнього падіння — небажання повторити життєвий шлях своєї злиденної родини — розкриваються Шоу як цілком нормальні в умовах буржуазного суспільства. Сміливість викриття полягає не тільки в тому, що героїнею є така людина: всією логікою розвитку дії та характерів дійових осіб він доводить думку про те, що вона нічим не гірша за решту членів суспільства. І якщо її можна виправдати, то інших — її компаньйона Крофтса з ідеологією работорговця, Френка Гардвінга, що веде паразитичний спосіб життя, архітектора Преда, байдужого

до всього в світі, крім свого мистецтва, пастора Гарднена, що марно намагається викликати в усіх повагу — аж ніяк. З цинічною відвертістю про джерела прибутків буржуазії говорить Крофтс, аристократ за походженням, що живе на прибутки з борделів. Основний конфлікт п'єси полягає в зіткненні місіс Уоррен, її поглядів на життя, з поглядами її дочки Віві, яка отримала виховання в закритому пансіоні і поселилася в домі матері. Їй стає відома її таємниця, і вона, чесна і прямолінійна, не може миритися з цим брудом, вирішує не мати нічого спільного з матір'ю. Кинувши дім, вона починає самостійне життя, працюючи в конторі, відкритій на власні кошти. Образ Віві — перша спроба Шоу створити образ позитивного героя, що протистоїть розпусному світу розрахунку та наживи. Її тверезий практичний розум та енергія шукають застосування в практичній діяльності.

44. Жанрова своєрідність роману Уеллса "Машина часу". Проблема недосконалості світоустрою поставлена в першому романі Уеллса "Машина часу". Цей твір приніс авторові миттєвий шумний успіх, що пояснюється не тільки своєрідністю його форми, а передусім актуальністю змісту. Роман містить актуальні елементи епохи, нагадує про кричущі суперечності буржуазного суспільства. Час дії роману віднесений в далеке майбутнє — в дев'яте тисячоліття нашої ери. Герой, від особи якого ведеться оповідь, здійснює незвичайну пригоду — політ у часі: він переміщується з теперішнього в майбутнє. Під час польоту він малює у мріях картини життя людей цього далекого майбутнього. Проте побачив він зовсім іншу картину. Люди майбутнього розділені на два табори, що ворогують. На поверхні землі живуть маленькі, легкі, граційні істоти — елої, вони ведуть бездумне існування, не займаючись нічми. Елої користуються всіма благами життя. А в цей часий час глибоко під землею працюють мавпоподібні істоти — марлоки. Вони ввдають сві свої сили елоям, забезпечуючи їхній комфорт, в минулому вони теж жили на землі і були слугами елоїв, а тепер їх витіснили під землю. Там вони продовжують трудитися, втративши схожість із людьми, втративши розум і зір. Елої також не є подібними на людей, залежачи від марлоків, які, вилізаючи по ночах з дір, харчуються кров'ю елоїв. Відносини їхні — то доведені до межі соціальні суперечності між експлуататорами та експлуатованими. Про необхідність соціальної боротьби не йдеться. Що ж чекає людство в майбутньому? Невже саме елоями і марлоками йому судиться стати? Уеллс впадає, що так. Роман не містить жодних рекомендацій щодо вирішення проблем, він песимістичний.

45. Жанрова своєрідність роману Марка Твена "Янкі при дворі короля Артура". Марк Твен виразив у своїй творчості як сильні, так і слабкі сторони свідомості свого народу: його революційну енергію та теоретичну безпомічність, його жадобу іншого життя та ілюзії відносно американської демократії, а також ілюзії щодо переваг Америки перед Європою. Це все показане в історико-фантастичному романі "Янкі при дворі короля Артура" (1889). Це роман нібито не має нічого спільного з дійсністю. Герой — майстер-зброяр XIX століття в бійці отримує удар по голові, а приходять до тями в Англії 6 століття і потрапляє до двору короля Артура. На відміну від неоромантиків, що ідеалізували середньовіччя, Твен звинувачує феодалізм, 6 століття постає в романі як

панування жорстоких феодалів, церковників, епоха жахливої експлуатації. Янкі чесний та безкорисливий, озброєний знаннями людини XIX століття, він кидає виклик середньовіччю, віддаючи всі знання технічному та культурному прогресу країни. Видає газети, будує фабрики, проводить телефон, змушує мандрівних рицарів рекламувати мило та велосипеди. Накопичивши сили, згуртувавши молодь, він знищує феодалів, але в боротьбі з церквою зазнає поразки: чарівник Мерлін занурює його у сон на 13 століть. Марк Твен знову висуває проблему позитивного героя, хоч і в фантастичній формі. В романі протягнута нитка від Англії до сучасної Америки, хоча американська дійсність отримує лише побічне відображення. Натяк на те, що американська республіка застаріла, що американська конституція вже не є такою демократичною.

46. Жанрова своєрідність роману Марка Твена "Пригоди Геклберрі Фінна". Роман "Пригоди Геклберрі Фінна" (1884) вважається найкращим твором письменника. У ньому Твен повертається в минуле, до 50-х років, себто довоєнного періоду, але довоєнна Америка вже не має ідилічних, як у "Томі Соєрі", картин, міняється тематика і герої. На зміну дитячим забавам приходить справжнє життя. Героєм стає сирота, хлопчик з вулиці Гек Фінн. Якби він залишався в домі вдови Дуглас, він не став би вуличним волоцюгою, зате не став би і людиною. Він народжений для вільного життя, не витримує міщанського існування. Гек опинився на плоту з втікачем-рабом Джимом. Автор глибоко і правдиво розкриває внутрішню боротьбу, що відбувається в Геку як справжньому мешканцю південних штатів. Релігія та заборони наказують Геку видати Джима, але перемагає внутрішня шляхетність, природна доброта, і він стає захисником раба. Він рятує Джима, ризикуючи втратити свою свободу. Протягом книги відчутна духовна динаміка образу, його зростання. Образ Гека оповитий глибокою людяністю, він добрий, простодушний, безкорисливий. Такі самі якості наявні в негра Джима, домінуючою рисою якого є любов до волі. Сумуючи за родиною, Джим вперто пробирається до вільних штатів. Рабство не вбило в ньому найкращих людських почуттів, він зберіг людську гідність і хоче бути для Гека товаришем. Інколи він навіть піднімається над Геком, вчить його. Образи Джима і Гека взаємно доповнюють одне одного, водночас їхня дружба — символ єднання білого і чорного. Ці люди дозріли до такого союзу, бо забули про свої власні інтереси заради спільного. В романі Гек тільки вступає в життя. За жанровими особливостями "Гек Фінн" є романом про подорож. Герої пливуть великою рікою Міссісіпі, і це дозволяє показати всю Америку з її вбогим провінційним життям, жорстокими моральними правилами. Твен створює образ провінційного міста, побачений очима Гека. Світ, що оточує героїв, бідний, грубий, жорстокий, друзі ніде не можуть знайти справедливості, і тільки на своєму плоту вони почуваються вільними і щасливими. На пліт потрапляють двоє авантюристів, "король" і "герцог" — найгірші носії американської моралі, і навіть тут Гек і Джим мусять боротися. Символічними є пошуки Каїра, що уособлює вільне життя — вони так і не знаходять його, він лишається в тумані. Крім глибокого психологізму, майстерності у розкритті характерів слід відзначити чудову композиційну побудову роману. Він написаний від першої особи, що дозволяє глибоко зазирнути в душу підлітка, передати

наївність, відвертість дитячої душі.

47. Своєрідність психологізму в романі Г. Джеймса "Дейзі Міллер". Головний герой — американець Уінтерборн, що приїжджає до маленького містечка Веєв в Швейцарії з Женеви, де живе багато років, щоб побачити свою тітку. Тут він випадково знайомиться з хлопчиком Рендолфом Міллером та його сестрою, красунею Дейзі. Вона надзвичайно активна і комунікабельна, і це, попри всю симпатію і потяг до неї, змушує Уінтерборна задуматися. Вони зближуються, і він знайомить Дейзі зі своєю тіткою місіс Костелло, яка засуджує дівчину за її манери. Вона знайомить його з матір'ю, вони багато часу проводять разом. Згодом вони зустрічаються знову вже під час поїздки Дейзі до Риму, і Дейзі вже без туди закохана в італійця Джованеллі. Він і його знайома місіс Уокер думають, як би перешкодити цьому зв'язку. Це, а також спостереження за розгортанням роману Дейзі і Джованеллі, займає все його життя. Під час нічної прогулянки вони стикаються всі втроях коло Колізею, і після того Дейзі занеджує. Невдовзі вона помирає; Джованеллі від початку її хвороби перестає її відвідувати. Тільки після її смерті Уінтерборн дізнається, що вона насправді любила його. Життя повертається в своє річище без особливих змін. В чому психологізм, не уявляю (після прочитання).

48. Своєрідність героя в романі Джека Лондона "Мартін Іден".

49. "Північні оповідання" Джека Лондона. Початок творчого шляху Лондона пов'язаний з романтикою Півночі в його збірках "північних оповідань" — "Син вовка" (1900), "Бог його батьків" (1901), "Діти мороза" (1902) тощо. Життя за полярним колом, де люди цінувалися за мужність, безкорисливість, відданість у дружбі, вірність створювало таких героїв, як Мезон, Мейлм'ют Кід, Сітка Чарлі, Пассук тощо. В оповіданні "Біле безмов'я" сильні духом, шляхетні люди показані на фоні суворої величі Півночі, і в найтрагічніший момент діють як чоловіки: Мейлм'ют Кід добиває свого друга, відчуваючи відповідальність за його дружину, і рятується сам. Лондон виступає як чудовий майстер пейзажу, справжній поет Півночі. Але людина в Лондона — приборкувач Півночі, і любов до людини, гордість за неї — лейтмотив його оповідань "Любов до життя", "Мужність жінки". В оповіданні "Історія Джис-Ук" білий чоловік обирає між американкою та індіанкою, що порятувала йому життя. Повернувшись до Америки, Нійл Боннер стає міщанином, його знову підкорює суспільство, і він відмовляється від благородної жінки, що його врятувала. Є в Лондона і герої, яких жене на Північ жадаба грошей — вони переважно зазнають поразки і загивають. Поетизація сильної і незалежної особистості призводить автора до ідеалізації авантюристів-ділків. В цьому проявляється вплив ніцшеанства.

50. Аналіз оповідання Марка Твена (за власним вибором).

51. Аналіз оповідання Кіплінга (за вибором).

52. Аналіз вірша Кіплінга "Балада про Захід і Схід".

53. Аналіз віршів Верхарна "Старовинні майстри" та "Числа".

54. Аналіз вірша Рембо "П'яний корабель".

55. Аналіз віршів Верлена "Осіньна пісня" та "Мистецтво поезії".